

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 11 juli 2019

Mål nr

T 2761-15

PARTER

Klagande

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag, 502010-9681
106 50 Stockholm

Ombud: Advokat PS och jur.kand. AM

Motpart

Dödsboet efter IM

Ombud: Advokat FB

SAKEN

Försäkringsersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2015-04-30 i mål T 4408-14

EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOLS FÖRHANDEAVGÖRANDE

EU-domstolens dom Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag and Others, C-542/16, EU:C:2018:369

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ska ersätta dödsboet efter IM för dess rättegångskostnad i Högsta domstolen med 112 500 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag har yrkat att Högsta domstolen ska ogilla den av dödsboet efter IM förda talan.

Dödsboet har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Dödsboet har yrkat ersättning för dess rättegångskostnad i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har tillställt EU-domstolen en begäran om förhandsavgörande. EU-domstolen har den 31 maj 2018 meddelat dom.

DOMSKÄL**Frågan i Högsta domstolen**

1. Frågan i Högsta domstolen är om en försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring täcker rådgivning avseende köp av ett finansiellt instrument som placerats i en kapitalförsäkring. Svaret på frågan är beroende av gränsdragningen mellan tillämpningsområdena för å ena sidan lagen (2005:405)

om försäkringsförmedling, som bygger på IMD-direktivet¹, och å andra sidan lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden som bygger på MiFID-direktivet².

Bakgrund m.m.

2. I januari 2010 investerade IM inom ramen för en kapitalförsäkring 500 000 kr i ett investeringscertifikat (ett finansiellt instrument). Detta skedde efter rådgivning från en anställd vid European Wealth Management Group AB (EWMG), som var ett registrerat försäkringsförmedlingsföretag. Investeringscertifikatet blev på grund av kursutvecklingen värdelöst, och IM förlorade hela det investerade beloppet.

3. IM framställde inledningsvis krav mot EWMG, som senare försattes i konkurs. Bolaget hade hos Länsförsäkringar en sådan ansvarsförsäkring som föreskrevs i den då gällande lagen om försäkringsförmedling. Enligt villkoren gällde försäkringen verksamhet enligt försäkringsförmedlingslagen och omfattade skadeståndsskyldighet enligt 5 kap. 7 §. I denna paragraf föreskrivs att en försäkringsförmedlare som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter ska ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar t.ex. en kund. Förmedlarens skyldigheter beskrivs närmare i 4 §. Där anges bl.a. att försäkringsförmedlaren ska anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. I vissa fall är försäkringsförmedlaren skyldig att avråda kunden från åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG.

4. IM väckte talan mot Länsförsäkringar och yrkade betalning med 500 000 kr jämte ränta. Han gjorde gällande att EWMG uppsåtligt eller av oaktsamhet hade åsidosatt sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 § försäkringsförmedlingslagen och att EWMG därför var skadeståndsskyldigt enligt 7 §, samt att detta utgjorde ett försäkringsfall under ansvarsförsäkringen. Det som han framför allt lade EWMG till last var att bolaget i samband med tecknandet av kapitalförsäkringen inte hade vare sig informerat honom om den höga risk som investeringscertifikatet innebar eller avrått honom från investeringen, utan i stället lämnat vissa felaktiga uppgifter.

5. Länsförsäkringar vidgick att förmedlingen av kapitalförsäkringen i och för sig omfattades av försäkringsförmedlingslagen och därmed av ansvarsförsäkringen. Länsförsäkringar gjorde dock gällande i första hand att EWMG:s rådgivning inte hade avsett kapitalförsäkringen utan investeringen i det finansiella instrument som placerades i kapitalförsäkringen. Det hade därför inte varit fråga om försäkringsförmedling utan om rådgivning om investering i finansiella instrument. Enligt Länsförsäkringar var skadan orsakad av den finansiella rådgivningen och inte av förmedlingen av kapitalförsäkringen. I andra hand hävdade Länsförsäkringar att EWMG inte hade varit vårdslöst.

Domstolarnas bedömningar

6. Tingsrätten ansåg att förmedlingen av certifikatet inom ramen för kapitalförsäkringen hade utgjort försäkringsförmedling och därmed omfattades av ansvarsförsäkringen. Tingsrätten ansåg också att EWMG hade förfarit oaktsamt vid försäkringsförmedlingen och biföll därför talan.

7. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

8. Länsförsäkringar har i Högsta domstolen godtagit att EWMG har förfarit oaktsamt.

EU-domstolens förhandsavgörande

9. Högsta domstolen beslutade den 18 oktober 2016 att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen. De ställda frågorna tog sikte på förhållandet mellan IMD-direktivet och MiFID-direktivet. Närmare bestämt begärdes svar på frågan huruvida rådgivning som lämnas i anslutning till förmedlingen av en försäkring, men som inte i sig tar sikte på själva tecknandet eller upprätthållandet av ett försäkringsavtal, omfattas av IMD-direktivet eller MiFID-direktivet, eller av båda direktiven. För det fall båda direktiven omfattar sådan rådgivning begärdes svar på frågan om något har företräde framför det andra.

10. EU-domstolen har i sin dom uttalat att ekonomisk rådgivning beträffande placering av kapital som lämnas i samband med försäkringsförmedling avseende ingående av ett kapitalförsäkringsavtal omfattas av tillämpningsområdet för IMD-direktivet, och inte av tillämpningsområdet för MiFID-direktivet (Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag and Others, C-542/16, EU:C:2018:369).

Den rättsliga regleringen

11. Försäkringsförmedling reglerades – vid tidpunkten för omständigheterna i målet – i försäkringsförmedlingslagen. Denna är numera ersatt av lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution.

12. IMD-direktivet genomfördes i svensk rätt genom försäkringsförmedlingslagen. Direktivet och lagen överensstämmer när det gäller innebörden av begreppet försäkringsförmedling. Enligt 1 kap. 1 § andra stycket försäkringsförmedlingslagen avses med försäkringsförmedling yrkesmässig verksamhet som består i att (1) lägga fram eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås, (2) för någon annans räkning

ingå försäkringsavtal, eller (3) bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal (jfr artikel 2.3 i IMD-direktivet).

13. Det har rätt oklarhet om IMD-direktivet, och därmed försäkringsförmedlingslagen, ska tillämpas inte enbart på själva förmedlingen av en försäkring utan även i viss utsträckning eller generellt på ekonomisk respektive juridisk rådgivning som lämnas i anslutning till förmedlingen. Det kan t.ex. röra sig om sådan rådgivning som avses i värdepappersmarknadslagen.

14. Värdepappersmarknadslagen tillkom som ett led i genomförandet av MiFID-direktivet. Lagen är tillämplig bl.a. när någon bedriver värdepappersrörelse med tillhandahållande av investeringstjänster eller investeringsverksamhet. Verksamheten kan avse exempelvis investeringsrådgivning till kunder avseende finansiella instrument (2 kap. 1 § 5).

15. EU-domstolen har, såvitt nu är i fråga, klarlagt att lagen om försäkringsförmedling ska tillämpas vid ekonomisk rådgivning beträffande placering av kapital som lämnas i samband med försäkringsförmedling avseende ingående av ett kapitalförsäkringsavtal.

Bedömningen i detta fall

16. Dödsboet efter IM har i Högsta domstolen övertagit IMs talan.

17. IMs investering i det finansiella instrumentet skedde inom ramen för en kapitalförsäkring. Av EU-domstolens dom följer att rådgivningen avseende placeringen av kapitalet utgör försäkringsförmedling. Rådgivningen omfattas därmed av ansvarsförsäkringen. Förutsättningar föreligger då för bifall till käromålet.

18. Hovrättens domslut ska alltså fastställas.

19. Dödsboet ska tillerkännas ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen, som också inkluderar kostnaderna för processen vid EU-domstolen, med yrkat belopp.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Agneta Bäcklund, Ingemar Persson, Lars Edlund (referent), Petter Asp och Stefan Reimer
Föredragande justitiesekreterare: Lovisa Svenaeus